

ROZDZIAŁ 3

ORGANIZACJA TURYSTYKI I SPORTU NA OBSZARACH WIEJSKICH

ORGANIZACJA KONFERENCJI NAUKOWO-PRAKTYCZNYCH JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

THE ORGANIZATION OF SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCES AS AN ELEMENT OF RURAL AREAS DEVELOPMENT POLICY

dr Dorota Kozłowska, adiunkt

Katedra Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu, Wydział Nauk o Ziemi, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

dr hab. Wojciech Ryszkowski, prof. AWF

Katedra Zarządzania i Ekonomii, Wydział Turystyki i Rekreacji, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Streszczenie. W ostatnich latach organizacja konferencji stanowi prężnie rozwijającą się gałąź turystyki biznesowej, określanej mianem przemysłu spotkań. Konferencje stały się bardzo popularne, nie tylko w środowisku biznesu i nauki. Organizacje samorządowe korzystając ze środków UE podjęły działania w celu zbliżenia środowiska naukowego z praktycznym. Głównym założeniem było nawiązanie współpracy oraz nowych kontaktów w kraju i za granicą. W publikacji opisano organizację czterech przedsięwzięć międzynarodowo-praktycznych zrealizowanych ze środków KSOW¹ i PO Ryby 2007-2013². Analiza wykazała dużą efektywność dwóch konferencji zrealizowanych w Ziołowym Zakątku w Korycinach w stosunku do dwóch innych konferencji realizowanych na obszarach wiejskich i miejskich.

Słowa kluczowe: organizacja, konferencja, efekt, KSOW, PO Ryby 2007-2014

Abstract. The organization of conferences has become a dynamically growing branch of business tourism in the recent years. It is also often called the industry of meetings. The conferences have not only gained popularity among scientists and businessmen. The local government organizations have undertaken the actions to connect the scientific environment with the practical one by the use of EU funds. The main aim was the cooperation and new contacts with foreign and national institutions. The publication describes four international-practical events funded from the projects KSOW (The National Rural Network) and OP FISH 2007-2013 (the Operational Programme FISH). The analysis shows a high effectiveness of two conferences organized in Ziołowy Zakątek in a village Koryciny in comparison with two other conferences organized in rural and urban areas.

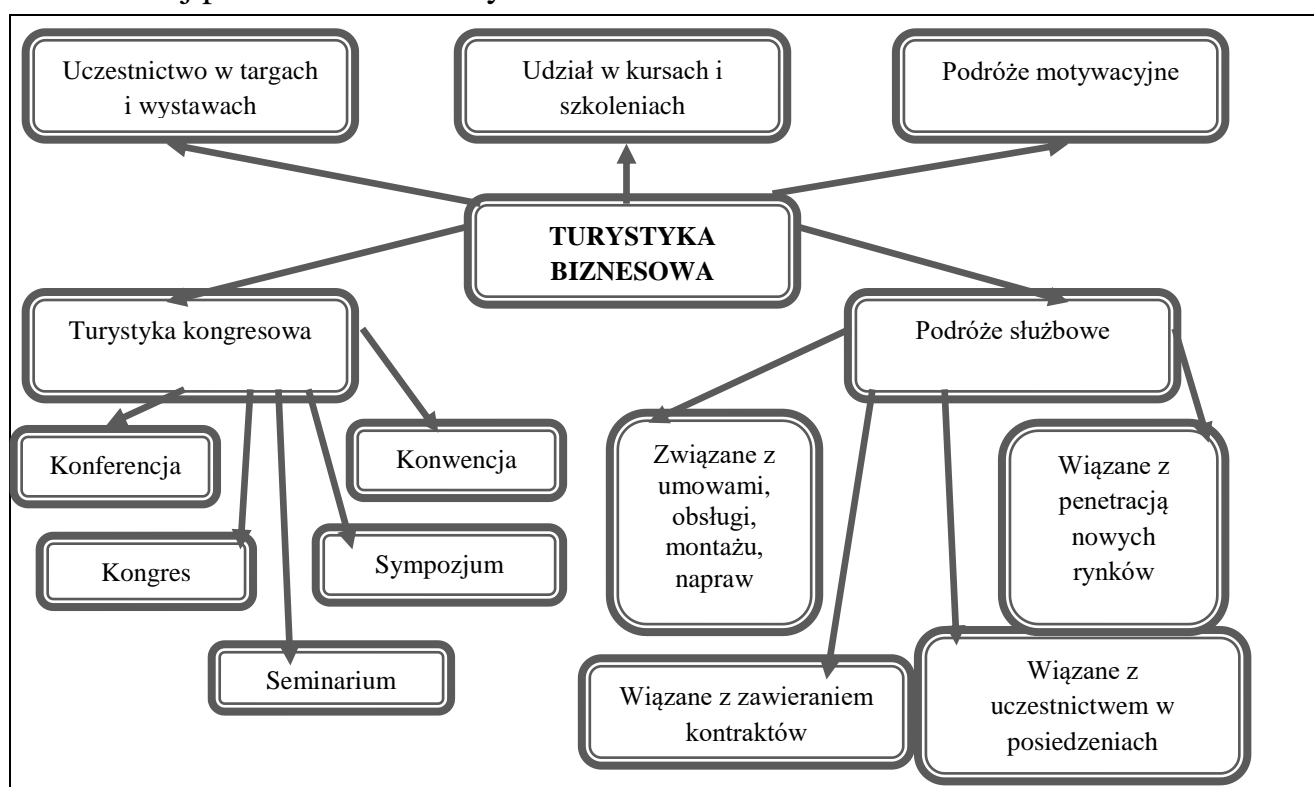
Keywords: organization, conference, effect, KSOW (The National Rural Network), OP FISH 2007-2013

¹ Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich.

² Projekt Operacyjny Ryby 2007-2013.

Wprowadzenie

Korzeni turystyki biznesowej w Polsce można dopatrywać się w działalności ORBIS-u (Wróblewski, meetinginstitute.pl) – biura, które stanowiło załączek szeroko rozumianej działalności turystycznej w kraju (Kozłowska 2006). Od lat 90-tych ubiegłego wieku można mówić o turystyce biznesowej, jako odrębnej gałęzi szeroko rozumianej turystyki. Od roku 1998 turystyka biznesowa stała się jednym z pięciu produktów markowych w Polsce (Cieślakowski 2014, s. 111; Berbeka, Borodako, Rudnicki 2015). Organizacja przedsięwzięć, typu kongresy, seminaria, eventy, imprezy motywacyjne, targi, spotkania polityczne, religijne itd., stały się jednym z kluczowych działań w obszarze przemysłu turystycznego. Podział turystyki biznesowej przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Podział turystyki biznesowej z punktu widzenia przyczyn podejmowanych podróży

Źródło: opracowanie własne na podstawie Seweryn 2006.

Pojęcie turystyki biznesowej zastępowane jest terminem przemysłu spotkań powiązany z szeroko wyspecjalizowanymi usługami planowania, koordynacji, organizowania różnych wydarzeń w środowisku zawodowym (Wróblewski 2014 Słownik...). Niektóre spotkania realizowane są ze środków UE. Jak podaje S. Wróblewski, środki finansowe przeznaczone na organizację turystyki biznesowej dla Polski przekroczyły 200 mln euro (Wróblewski 2013). W 2006 roku R. Seweryn zauważył, że turystyka biznesowa jest najprężniej rozwijającym się sektorem w przemyśle turystycznym (Seweryn 2006, s. 37). Popularność konferencji jako jednej

z form turystyki biznesowej wzmocnione jest chęcią przyjazdów zainteresowanych gości do naszego kraju (Wróblewski Wkład Polski...). To oznacza, że potencjalni uczestnicy wyrażają chęć uczestnictwa w konferencjach, a także korzystania z dodatkowych celów i atutów (np. rekreacyjnych) konferencji. Mając to na uwadze, należy pamiętać, że organizacja takich przedsięwzięć niesie za sobą pewne skutki i kształtuje wizerunek nie tylko miejsca konferencji, ale i kraju. W opinii M. Kachniewskiej dobrze zorganizowane spotkania powinny zawierać dozę niecodzienności, unikalności, czyli takich elementów, które zapadną na długo w pamięć, nawet częstym bywalcom tego typu przedsięwzięć (Wróblewski za Kachniewska 2014).

Rob Davidson (ekspert turystyki biznesowej Wielkiej Brytanii), już w 2004 roku wypowiedział podczas spotkania ekspertów przemysłu spotkań istotne słowa dotyczące przedsięwzięć w Polsce: „Drżycie przed konkurencją z Polski, której oddech macie już na plecach, bo to świetnie wyszkoleni fachowcy, którzy mają do dyspozycji nowo otwarte luksusowe hotele i centra konferencyjne budowane w najnowszych technologiach” (Wróblewski, meetinginstitute.pl). Niestety mimo prężnego rozwoju tej formy turystyki uczelnie turystyczne w Polsce nie zdołały przygotować odpowiedniego systemu kształcenia, w oparciu o który absolwent uczelni będzie dobrze wyszkolonym specjalistą w przygotowaniu i organizacji przedsięwzięć przemysłu spotkań (Wróblewski, Oczekiwania...). Wzrost liczby spotkań i ich znaczenie pozwalają na stwierdzenie, że dziedzina przemysłu spotkań jest kluczowa dla branży turystycznej i warto na nią zwrócić uwagę przy kształceniu przyszłej kadry (Celuch 2015, s. 26, Baruk 2013). Spotkania biznesowe mają charakter dzielenia się wiedzą, co jest kluczowym czynnikiem dla procesów innowacji, a konferencje przecież są jednym z produktów przemysłu spotkań (Leszczyński 2014, s. 46-51).

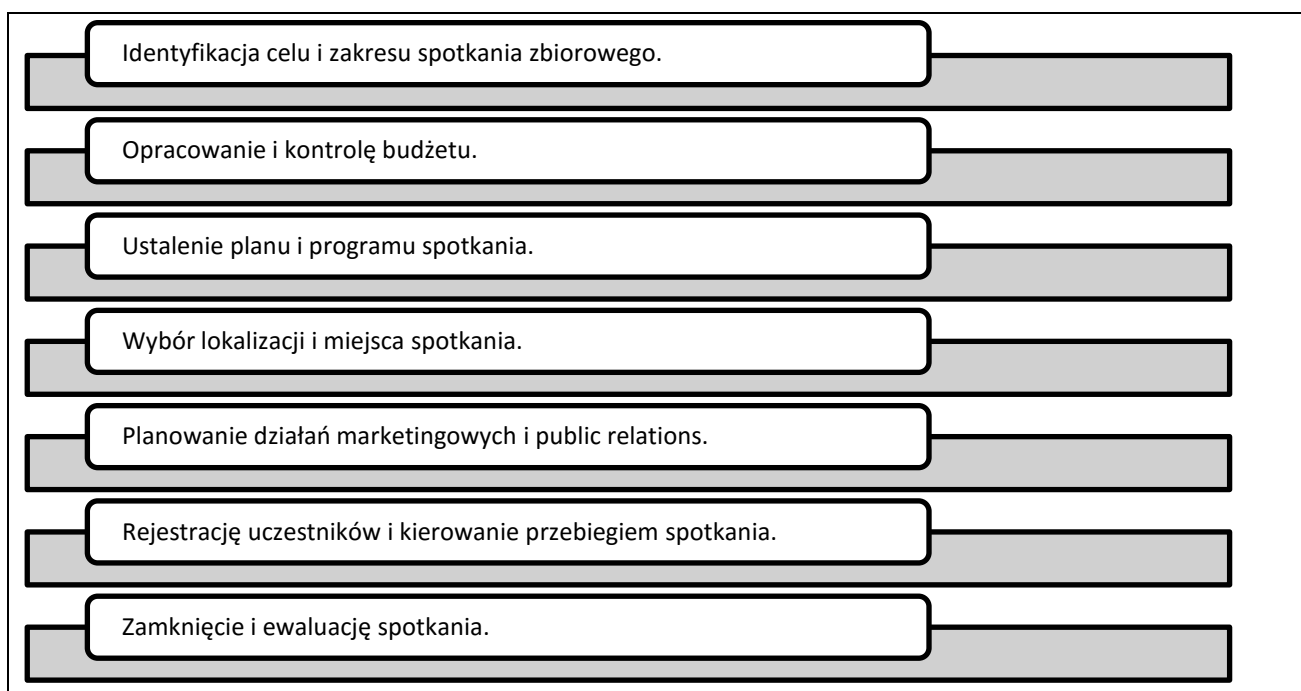
Konferencja definiowana jest jako formalne spotkanie o charakterze informacyjnym, polemiki, debaty i rozwiązywania problemów. Jest mniejszym przedsięwzięciem od kongresów i wybiórczo skupia jej uczestników. Konferencje są przedsięwzięciami krótkotrwałymi z precyzyjnie określonym celem (Seweryn 2006, s. 40-41, za S. Medlik). Konferencja oparta jest o określony scenariusz skierowany do grupy odbiorców, mający inny cel, niż rekreacyjno – rozrywkowy. Według Brytyjskiego Urzędu Turystycznego konferencja to wydarzenie, w którym bierze udział 15 i więcej osób, a długość jej stanowi co najmniej 6 godzin (Kalinowska-Żeleźnik, Sidorkiewicz 2009, s. 15). Wydarzenia konferencyjne mają charakter sezonowy. Badania wykazują, że szczególny popyt na te przedsięwzięcia odnotowuje się od kwietnia do czerwca i od września do października, a nawet listopada (Kopeć

2012, s. 676). Można domniemywać, iż ta uwaga może dotyczyć kontynentu na półkuli północnej.

Wybrane zalecenia metodyczne projektowania konferencji

Planowanie i projektowanie konferencji jest procesem wieloetapowym, żmudnym wymagającym wzmożonego zaangażowania organizatorów posiadających wysoki poziom kompetencji organizacyjnych i społecznych.

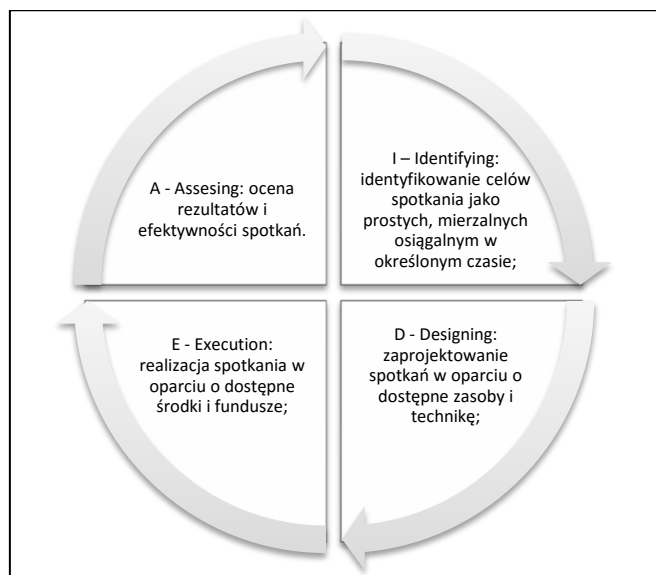
A. Kalinowska -Żeleźnik i M. Sidorkiewicz przedstawiły metodykę projektowania konferencji w oparciu o pewne narzędzie (meeting planning) obejmujące siedem modułów (rys. 2) (Kalinowska-Żeleźnik, Sidorkiewicz 2009, s. 17).

Rys. 2. Planowanie konferencji w oparciu o siedem modułów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kalinowska-Żeleźnik, A., Sidorkiewicz 2009.

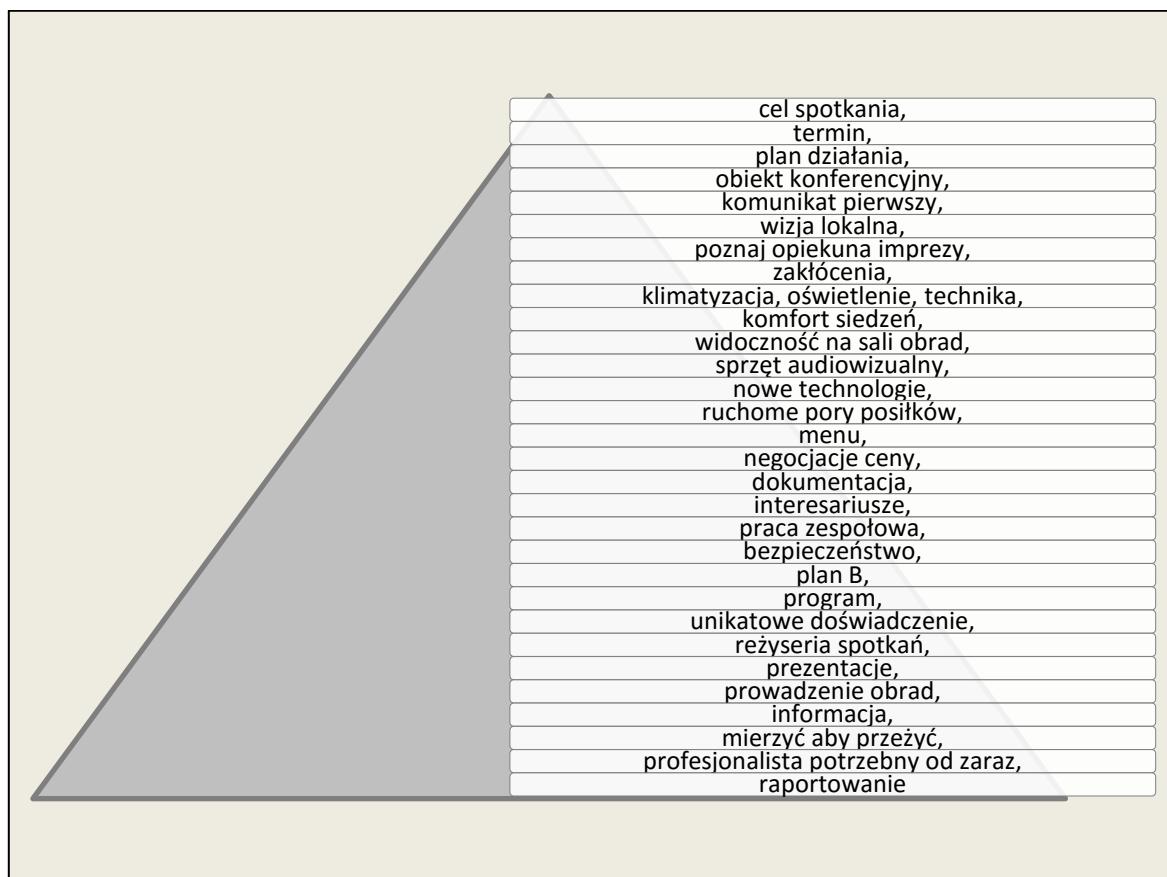
Z kolei w artykule Martena Vanneste można zauważyć pewien 4 fazowy proces projektowania spotkań oparty o słowo IDEA (rys. 3) (Vanneste 2014, s. 147).

Rys. 3. Proces projektowania konferencji (4-fazowy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Vanneste 2014, s. 145-160.

Przedstawiciele Stowarzyszenia Przemysłu Spotkań w Polsce zaprezentowali 30 wskazówek dla planistów i organizatorów konferencji, dzięki którym powinna nastąpić maksymalizacja efektów spotkań (Wróblewski 2014, Maksymalizacja...) (rys. 4).

Rys. 4. Proces projektowania konferencji (4-fazowy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wróblewski 2014.

Z uwagi na dużą popularność uczestnictwa w konferencjach, prowadzone są badania związane z efektami konferencji i ich innowacyjnością. Przykładowo, z przeprowadzonych badań z 2013 roku wśród pracowników administracji wynika, że konferencje sprzyjają innowacyjności. Bardzo ważne znaczenie dla wdrażania innowacji poprzez uczestnictwo w konferencjach przypisywali pracownicy administracyjni z Malty (60%), Cypru (56%), Belgii (44%), Bułgarii (41%), Grecji (34%) i Portugalii (30%), zaś w przypadku Polski najwięcej pracowników administracyjnych spośród innych państw UE przywiązywało najmniejszą uwagę do uczestnictwa w konferencjach jako źródłach informacji dla innowacji (Baruk 2013, s. 77-83). W ocenie S. Wróblewskiego innowacje w przemyśle spotkań dotyczą: „umacniania roli spotkań konferencyjnych i wydarzeń biznesowych w systemie komunikacji marketingowej, wykorzystania pojawiających się nowinek technicznych i technologicznych do procesu marketingu i sprzedaży, sposobów pozyskiwania nowych odbiorców i utrwalania więzi z istniejącymi klientami, wprowadzania dodatkowych korzyści, wdrażania wyższych standardów, w końcu automatyzowania, monitorowania i ewaluacji spotkań” (Wróblewski 2014, s. 97, Mierzenie...).

Krótki okres badań rynku spotkań nie zdążył wypracować standardów zakresu tematycznego badania. W nielicznych opracowaniach wyników badań najczęściej uwzględnia się: liczbę spotkań, kluczowe czynniki wyboru miejsca, rozkład konferencji w tygodniu i roku, skutki ekonomiczne dla regionu i kraju. Dotychczas przeprowadzone badania USA, Austrii, Wielkiej Brytanii i Niemczech skoncentrowane były na: „opisie spotkania (według rodzajów) i uczestników (z ich cechami demograficznymi i społecznymi, w tym pochodzeniem: krajowym lub zagranicznym); dacie i długości spotkania; sposobie rejestracji uczestników, miejscu konferencji (według rodzajów), wykorzystywanego wyposażenia konferencyjnego i form komunikacji z uczestnikami; liczbie i wartości noclegów, usług gastronomicznych i usług dodatkowych (w tym transportu), zlecniodawcach (w tym krotność organizacji wydarzeń); budżecie spotkania, strukturze budżetu według kategorii wydatków, wydatków uczestników, czynnikach decydujących o wyborze miejsca, źródłach informacji o miejscu wykorzystanych przez organizatora” (Grzegorzyc 2014, s. 77–78).

Materialy i metody

Zgodnie z problematyką, **celem badań** była analiza organizacji i efektów współpracy konferencji naukowo-praktycznych realizowanych w ramach działań KSOW i PO Ryby 2007-2013.

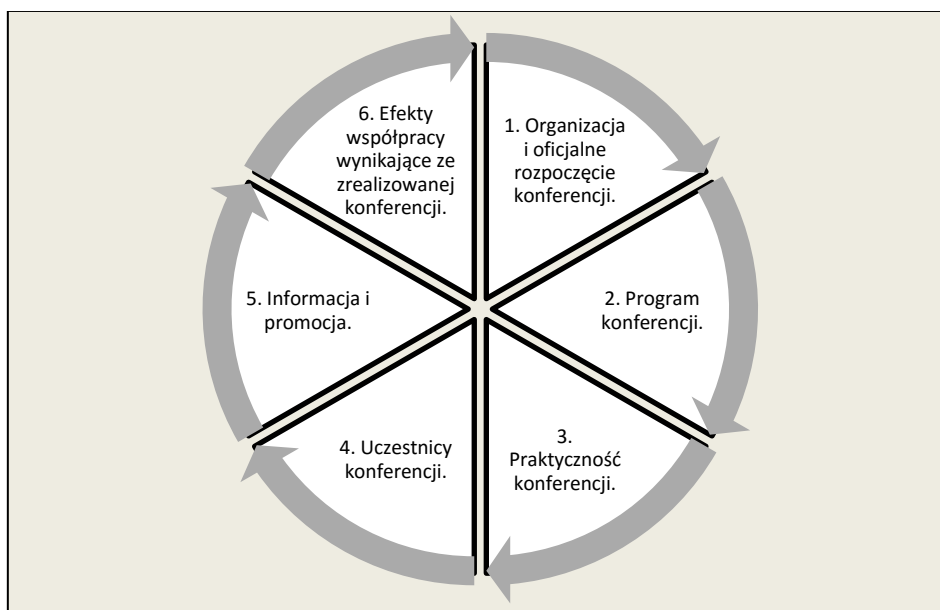
Przypuszcza się, że spośród 4 analizowanych działań **najwięcej efektów** pozyska się (lub pozyskało się) z konferencji z lipca 2014 i czerwca 2015.

W stosunku do problematyki i celu na potrzeby niniejszej publikacji postawiono następujące **pytania badawcze**:

1. Jaka była specyfika i tematyka analizowanych konferencji?
2. Jaki był średni czas na przygotowanie konferencji?
3. Jakiego rodzaju działania towarzyszące – praktyczne realizowane były podczas konferencji?
4. Podczas której z konferencji odbyło się najwięcej i najmniej wystąpień krajowych i zagranicznych; naukowych i branżowych?
5. Przedstawiciele jakich organizacji i państw byli uczestnikami konferencji?
6. Jakiego rodzaju efekty współpracy zostały zrealizowane lub są w trakcie realizacji i która z konferencji przodowała w efektach różnorodnej współpracy?

Do realizacji celu przyjęto dwa zadania: charakterystykę zrealizowanych konferencji oraz opis efektów współpracy realizowanych po przeprowadzeniu konferencji. Konferencje scharakteryzowano w oparciu o przyjęty schemat (rys. 5).

Do realizacji celu badań zastosowano analizę dokumentów źródłowych: programów, sprawozdań i obserwację własną (organizatora).

Rys. 5. Schemat charakterystyki konferencji praktyczno-naukowych

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki badań własnych – charakterystyka i efekty analizowanych konferencji³

III Międzynarodowa Praktyczno – Naukowa Konferencja „Rekreacja, turystyka i tradycje na obszarach wiejskich”⁴

1. Organizacja i oficjalne rozpoczęcie konferencji⁵

Konferencja naukowo – praktyczna była pierwszym tego typu przedsięwzięciem organizowanym przez Departament Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku, Krajową Sieć Obszarów Wiejskich SR w Białymstoku. Konferencję zorganizowano pod honorowym patronatem dr Marka Sawickiego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Patronat merytoryczny sprawowała Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku. Jednocześnie była to trzecia konferencja zorganizowana przez tą uczelnię. Konferencję przygotowywano ok. 4 tygodni.

Fot. 1. Okładka programu

Źródło: opracowanie własne.

Główne prace wykonywały dwie osoby, zaś pomoc techniczną realizowały 3 osoby reprezentujące KSOW SR. Informacje o konferencji w formie imiennych zaproszeń zostały przekazane drogą elektroniczną i pocztą tradycyjną. Przed konferencją przygotowano skrócony oraz pełny program całego przedsięwzięcia. Program szczegółowy (fot. 1) ze streszczeniami wystąpień w formie broszury, materiały promocyjne i próbki produktów regionalnych wręczano przed rozpoczęciem konferencji. Uczestnicy otrzymali identyfikatory i pakiet informacyjny.

Konferencję rozpoczął Mieczysław Kazimierz Baszko, ówczesny Wicemarszałek

Województwa Podlaskiego i przedstawiciele agencji rolniczych, a także dr Krzysztof Ludwik

Sobolewski, Rektor Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku. Referaty wprowadzające w problematykę konferencji oscylowały w tematyce zdrowia społeczeństwa na wsi w porównaniu ze społeczeństwem w mieście oraz funkcji turystycznych obiektów agro i eko turystyki.

³ Na etapie prac przygotowawczych sprawdzano każdy obiekt pod względem organizacyjnym, w którym miała się odbyć konferencja.

⁴ Więcej w Kozłowska D., Program i sprawozdanie z konferencji „Rekreacja, turystyka i tradycje na obszarach wiejskich”, lipiec 2014.

⁵ Oficjalne rozpoczęcie konferencji w każdym przypadku oparte było o protokół dyplomatyczny. W przypadku spóźnień gości honorowych otwierających konferencję, całość przedsięwzięcia rozpoczęła się nieco później.

2. Program konferencji

Konferencję podzielono na dwie sekcje:

Sekcja 1. Tradycje wsi i organizacje wspierające obszary wiejskie obejmujące tematykę:

- a) Tradycje, kultura, folklor i sztuka w czasie wolnym na obszarach wiejskich;
- b) Organizacja rozwoju wsi, mechanizmy wspierające rolnictwo i jego promocję. Programy unijne.

Sekcja 2. Zagospodarowanie obszarów wiejskich i zdrowie społeczeństwa na wsi:

- a) Zagospodarowanie i organizacja obszarów wiejskich na potrzeby turystyki i rekreacji;
- b) Zajęcia rekreacyjne i zdrowie społeczeństwa obszarów wiejskich.

Po prezentacji referatów wszyscy uczestnicy konferencji zebrali się w jednej z sal konferencyjnych w celu krótkiego podsumowania wystąpień prelegentów.

3. Praktyczne aspekty konferencji

Wybór miejsca konferencji nie był przypadkowy. Organizatorzy mieli na celu pokazanie funkcjonowania przykładowego innowacyjnego gospodarstwa agroturystycznego na Podlasiu. Przed konferencją wysłano zapytania ofertowe do kilku innowacyjnych obiektów na obszarach wiejskich. Spośród ofert, które wpłynęły do SR KSOW wybrano najbardziej korzystną finansowo i innowacyjną ofertę. Dzięki temu, uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z największym ogrodem botanicznym w Polsce i uprawą ziół w gospodarstwie agroturystycznym. Właściciel obiektu w ramach zajęć terenowych pokazał i omówił problematykę tłoczenia oleju, przetwórstwa ziół w firmie Dary Natury. Uczestnicy mieli możliwość przygotowania własnych mieszanek ziołowych. Omówiono także w formie wykładu w terenie historię powstania i zasady utrzymania marki obiektu – gospodarstwa, a także zasady prowadzenia działalności, w tym zarządzanie zasobami ludzkimi w gospodarstwie zielarskim.

4. Uczestnicy konferencji

W konferencji uczestniczyło około 70 osób reprezentujących łącznie pięć państw. Zgodnie z programem zarejestrowano 34 wystąpienia. Odbiorcami konferencji byli przedstawiciele władz samorządowych, instytucji branżowych związanych z rolnictwem, przedstawiciele uczelni wyższych i szkół średnich.

Prelegenci reprezentowali 14 uczelni krajowych: Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie; Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Suwałkach; Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie; Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Akademię

Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie; Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie; Uniwersytet Medyczny w Białymstoku; Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku; Politechnikę Białostocką; Uniwersytet Warszawski; Akademia Humanistyczną im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku; Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej i Szkołę Główną Handlową w Warszawie.

W konferencji wzięli udział pracownicy naukowcy z 7 uczelni zagranicznych:

Państwowy Uniwersytet Grodzieński im. Janki Kupały w Grodnie, Republika Białoruś; Grodzieński Państwowy Uniwersytet Rolniczy, Republika Białoruś; Mozyrski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. I.P. Shamjakin, Mozyr, Republika Białoruś; Poleski Państwowy Uniwersytet, Pińsk, Republika Białoruś; Uniwersytet Wychowania Fizycznego i Sportu Ukrainy, Ukraina; Centrum Pedagogiczne Badań i Rozwoju Libanu, Liban; Władystocki Państwowy Uniwersytet Ekonomiki i Turystyki, Władystok, Federacja Rosyjska.

Przedstawiciele 6 branżowych instytucji związanych ściśle z rolnictwem reprezentowali: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego: Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – Sekretariat Regionalny województwa podlaskiego; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa; Agencja Rynku Rolnego; Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie; Podlaska Izba Rolnicza.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele 6 innych jednostek: Suwalska Izba Rolnicza – Turystyczna w Suwałkach; Zespół Szkół Integracyjnych Nr 1 im. Jana Pawła II w Białymstoku; Akademicki Związek Sportowy Zarząd Główny w Warszawie; Pogotowie Stomatologiczne w Białymstoku; Muzeum Okręgowe w Suwałkach; Białostockie Muzeum Wsi Oddział Muzeum Podlaskie.

Łącznie konferencję reprezentowali przedstawiciele 33 jednostek związanych z rolnictwem, turystyką wiejską i rekreacją.

5. Informacja i promocja

Informacja promująca konferencję pojawiła się m.in. na stronach internetowych i w mediach regionalnych:

- a) program konferencji www.wrotapodlasia.pl/resource/file/download-file/id.1221365; www.elib.grsu.by/katalog/474941pdf.pdf?d=true
- b) informacja główna i sprawozdawcza; <http://www.wswfit.com.pl>

- c) informacja pokonferencyjna <http://www.arr.gov.pl/informacje-z-oddzialow-terenowych/147-ot-arr-w-bialymstoku/3262-iii-miedzynarodowa-praktyczno-naukowa-konferencja-rekreacja-turystyka-i-tradycje-na-obszarach-wiejskich>
- d) Prezentacja w programie „Tym żyje wieś” 11 października 2014, 18:47 <http://bialystok.tvp.pl/17206966/11102014>
- e) TVP Białystok zaprezentowało także wzmiankę o konferencji w Obiektywie TVP Białystok z dnia pierwszego konferencji.

6. Efekty współpracy wynikające ze zrealizowanej konferencji

Po około 1,5 roku od zorganizowanej konferencji można określić wymierne efekty tego przedsięwzięcia bezpośrednio lub pośrednio związane z realizowanym przedsięwzięciem:

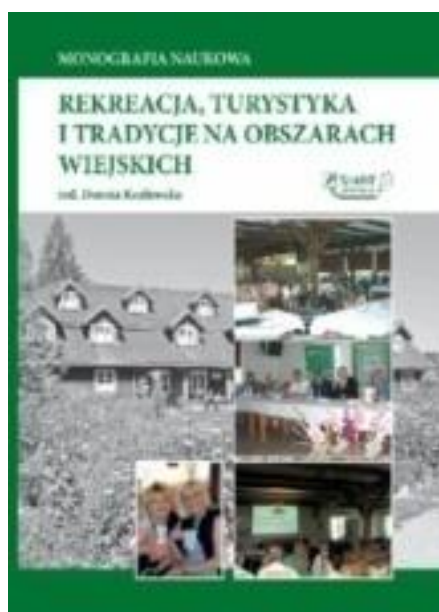
- podpisanie umowy o współpracy między WSWFiT, a Baranowickim Państwowym Uniwersytetem;
- odbycie czterech staży naukowych obywateli Polski w Grodzieńskim Państwowym Uniwersytecie im. Janki Kupały w Grodnie;
- pozyskanie recenzentów i potencjalnych autorów artykułów do Roczników Naukowych WSWFiT;
- zawarcie 4 umów o pracę z pracownikami naukowo – dydaktycznymi a WSWFiT;
- wydanie monografii naukowej *Rekreacja, turystyka i tradycje na obszarach wiejskich* (Kozłowska 2014, wswfit.com.pl/publikacje), (fot. 2, 3) (tab. 1).

Tab. 1. Charakterystyka konferencji „Rekreacja, turystyka i tradycje na obszarach wiejskich”

Typ konferencji	Międzynarodowa Praktyczno – Naukowa Konferencja
Nazwa, termin i czas trwania konferencji	Turystyka, rekreacja i tradycje na obszarach wiejskich 20-21 lipca 2014 (2 dni)
PATRONAT	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
	Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku
Finansowanie	Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich SR/UM Województwa Podlaskiego
Liczba uczestników i wystąpień	ok. 70 osób Łącznie 34 wystąpienia (25 naukowych; 9 branżowych) + 3 wystąpienia władz samorządowych traktowane tutaj jako wystąpienia powitalne
Przygotowanie konferencji:	4 tygodnie
Uczestnicy konferencji	Polska /Warszawa, Białystok, Poznań, Pułtusk, Suwałki, Lublin, Biała Podlaska, Szepietowo/; Białoruś /Grodno, Mozyr, Pińsk/; Liban /Bejrut/; Rosja /Władywostok/; Ukraina /Kijów/
Zajęcia praktyczne – prelekcje w terenie	Uprawa ziół, przetwórstwo, pokaz tłoczenia oleju, marka gospodarstwa ekologicznego i jego produkty

Podział konferencji na sekcje (panele)			
Tradycje, kultura, folklor i sztuka w czasie wolnym na obszarach wiejskich	Organizacja rozwoju wsi, mechanizmy wspierające rolnictwo i jego promocję. Programy unijne.	Zagospodarowanie i organizacja obszarów wiejskich na potrzeby turystyki i rekreacji	Zajęcia rekreacyjne i zdrowie społeczeństwa obszarów wiejskich
Efekty realizowane (zrealizowane po konferencji)			
Liczba umów międzyuczelnianych zawartych poprzez działania na konferencji	z Państwowym Poleskim Uniwersytetem w Pińsku (Białoruś) z Baranowickim Państwowym Uniwersytetem (Białoruś)		
Liczba umów branżowych zawartych z uczelnią główną organizującą	----		
Inne formy współpracy	Udział w Komitecie Redakcyjnym Roczników Naukowych WSWFiT		
a/ wsparcie naukowe, umowy o pracę	4 umowy o pracę (w tym 3 z pracownikami naukowymi z zagranicy)		
b/współpraca z instytucjami branżowymi /zawarcie umów/	----		
d/ staże naukowe pracowników naukowych	4 staże naukowe		
e/ wymiany studenckie	-----		
Publikacja – monografia	Tak		

Źródło: opracowanie własne.

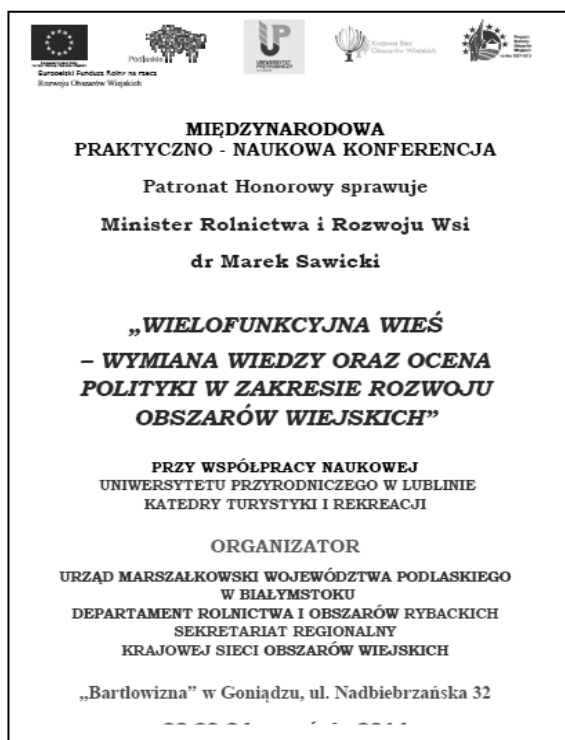

Fot. 2. Okładka monografii Fot. 3. Uczestnicy konferencji „Turystyka, rekreacja.....”

Źródło: <http://www.wswfit.com.pl>. Źródło: zasoby własne.

Międzynarodowa Praktyczno-Naukowa Konferencja „Wielofunkcyjna wieś – wymiana wiedzy oraz ocena polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich”⁶

1. Organizacja i oficjalne rozpoczęcie konferencji

Fot. 4. Okładka programu

Źródło: opracowanie własne.

Konferencja naukowo – praktyczna była drugim tego typu przedsięwzięciem organizowanym przez Departament Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku, Krajową Sieć Obszarów Wiejskich SR w Białymstoku. Konferencję zorganizowano pod honorowym patronatem dr Marka Sawickiego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Patronat merytoryczny sprawował Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.

Konferencję przygotowano około 3 tygodni. Podobnie jak w pierwszej konferencji zastosowano główne działania przygotowawcze: główne prace wykonywały dwie osoby, zaproszenia imienne przekazano drogą elektroniczną i pocztą tradycyjną. Przed

konferencją przygotowano skrócony oraz pełny program całego przedsięwzięcia. Program szczegółowy (fot. 4) ze streszczeniami wystąpień w formie broszury i materiały promocyjne wręczano przed rozpoczęciem konferencji. Uczestnicy otrzymali identyfikatory i pakiet informacyjny.

Konferencję rozpoczęła dyrektor Departamentu Rolnictwa i Obszarów Rybackich, mgr Ewa Kulikowska i prof. Bogusław Sawicki (Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie). Referaty wprowadzające w problematykę konferencji oscylowały w wyzwań rozwojowych na obszarach wiejskich w nowej perspektywie UE oraz wielokulturowości województwa podlaskiego. Podczas oficjalnego otwarcia zaprezentowano tematykę związaną z rozwojem przedsiębiorczości w Mołdawii i przedstawiono działania instytucji branżowych w województwie podlaskim.

2. Program konferencji

Konferencję podzielono na pięć paneli ukierunkowanych na tematykę: pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich; wielokulturowości i tradycji kultywowanych na obszarach wiejskich; rozwoju produktów regionalnych;

⁶ Kozłowska D., Program konferencji „Wielofunkcyjna wieś...”, wrzesień 2014.

odnawialnych źródeł energii jako innowacyjnych działań na obszarach wiejskich i polityki oraz projektów UE.

3. Praktyczność konferencji

Praktyczna część konferencji odbyła się dnia trzeciego. Ekspert zajmujący się rejestracją produktu regionalnego wygłosiła prelekcje o zasadach tworzenia, rejestracji i jakości produktów regionalnych, tradycyjnych i geograficznego pochodzenia. W ramach tematyki wielokulturowości przygotowano warsztaty produktów tradycyjnych województwa podlaskiego. Przygotowywano pierokaczewnik i inne produkty tatarskie, a także sękacz i pierogi. Każdy uczestnik mógł samodzielnie przygotować część dania. Po zakończeniu przygotowań przygotowano degustację. Produkty tradycyjne przygotowywano na świeżym powietrzu, pod wiata. Sękacz także pieczono w oparciu o tradycyjne metody wykorzystując (z uwagi na uwarunkowania zabudowy) piec elektryczny i kominek. W ramach tematyki praktycznej zaprezentowały się finalistki województwa podlaskiego konkursu Jagna 2014.

4. Uczestnicy konferencji

W konferencji uczestniczyło około 50 osób reprezentujących trzy państwa. Zgodnie z programem zarejestrowano 29 wystąpień. Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele władz samorządowych, instytucji branżowych związanych z rolnictwem, przedstawiciele uczelni wyższych, przedstawiciele izb rejestrujących produktu regionalne i lokalne.

Prelegenci reprezentowali 12 uczelni krajowych: Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie; Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej; Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. E. Szczepanika w Suwałkach; Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie; Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku; Politechnikę Białostocką; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski; Akademia Humanistyczną im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku; Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej, Szkołę Główną Handlową w Warszawie. Państwową Wyższą Szkołę Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W konferencji wzięli udział pracownicy naukowci z 3 uczelni zagranicznych:

Państwowy Uniwersytet Grodzieński im. Janki Kupały w Grodnie, Republika Białoruś; Grodzieński Państwowy Uniwersytet Rolniczy, Republika Białoruś; Poleski Państwowy Uniwersytet, Pińsk.

Przedstawiciele 8 branżowych instytucji związanych ściśle z rolnictwem reprezentowali: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego: Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – Sekretariat Regionalny województwa podlaskiego; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa; Agencja Rynku Rolnego; Podlaska Izba Rolnicza; Krajowa Federacja Farmerska w Mołdawii; Fundacja Wschód, Podlaska Izba Rolnicza.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele 2 innych jednostek: Suwalska Izba Rolniczo – Turystyczna w Suwałkach i Białostockie Muzeum Wsi Oddział Muzeum Podlaskie.

Łącznie konferencję reprezentowali przedstawiciele 25 jednostek związanych z rolnictwem, turystyką wiejską i rekreacją (szczegółowy program konferencji).

5. Informacja i promocja

Informacja promująca konferencję pojawiła się m.in. na stronach internetowych i w mediach regionalnych:

a) program konferencji www.wrotapodlasia.pl

b) informacja przed konferencją w radio „Propozycja stworzenia interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego” z dnia 26 sierpnia 2014, 17.31.

<http://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/115835>

c) informacja pokonferencyjna na stronie Konsulatu Mołdawii

<http://www.konsulat.moldawia.bialystok.pl/?m=201410>

d) informacja sprawozdawcza na stronie Podlaskiej Izby Rolniczej www.pirol.pl

6. Efekty współpracy wynikające ze zrealizowanej konferencji

Po ponad 1 roku od zorganizowanej konferencji (fot. 5) można określić efekty tego przedsięwzięcia bezpośrednio lub pośrednio związane z realizowanym przedsięwzięciem:

a) Departament Rolnictwa i Obszarów Rybackich podjął współpracę z Krajową Federacją Farmerską w Kiszyniowie (Mołdawia);

b) pozyskano część środków finansowych na publikację monografii;

c) prowadzono rozmowy związane z zatrudnieniem na uczelni pracowników naukowo – dydaktycznych (tab. 2).

Tab. 2. Charakterystyka konferencji „Wielofunkcyjna wieś – wymiana wiedzy oraz ocena polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich”

Typ konferencji	Międzynarodowa Praktyczno – Naukowa Konferencja			
Nazwa, termin i czas trwania konferencji	Wielofunkcyjna wieś – wymiana wiedzy oraz ocena polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich 22-23-24 września 2014 (3 dni)			
PATRONAT	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi			
	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Katedra Turystyki i Rekreacji 			
Finansowanie	Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich SR/UM Województwa Podlaskiego			
Liczba uczestników i wystąpień	ok. 50 osób Łącznie 29 wystąpień (26 naukowych; 3 branżowe)			
Przygotowanie konferencji:	3 tygodnie			
Uczestnicy konferencji	Polska /Warszawa, Białystok, Poznań, Pułtusk, Suwałki, Lublin, Biała Podlaska, Łomża, Olsztyn/; Białoruś /Grodno, Pińsk/; Moldawia /Kiszyniów/			
Zajęcia praktyczne – prelekcje w terenie	Produkt regionalny. Rejestracja produktu i normy jakości. Warsztaty produktów regionalnych: sękacz, pieriekaczewnik, pierogi tatarskie.			
Podział konferencji na sekcje (panele)				
Pozarolnicze działania na obszarach wiejskich	Wykorzystanie tradycji i wielokulturowości w rozwoju pozarolniczej działalności wsi	Produkty regionalne czynnikiem zachowania tradycji	Odnawialne źródła energii jako innowacyjna działalność na obszarach wiejskich	Ocena polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym projektów UE
Efekty realizowane (zrealizowane po konferencji)				
Liczba umów międzyuczelnianych zawartych poprzez działania na konferencji	----			
Liczba umów branżowych zawartych z uczelnią główną organizującą	----			
Inne formy współpracy	----			
a/ wsparcie naukowe, umowy o pracę	Prowadzenie rozmów			
b/współpraca z instytucjami branżowymi /zawarcie umów/	Współpraca z Krajową Federacją Farmerską w Kiszyniowie a KSOW SR			
d/ staże naukowe pracowników naukowych	----			
e/ wymiany studenckie	----			
Publikacja – monografia	Pozyskanie części środków finansowych			

Źródło: opracowanie własne.

Fot. 5. Uczestnicy konferencji „Wielofunkcyjna wieś – wymiana wiedzy oraz ocena polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich”
Źródło: zasoby własne.

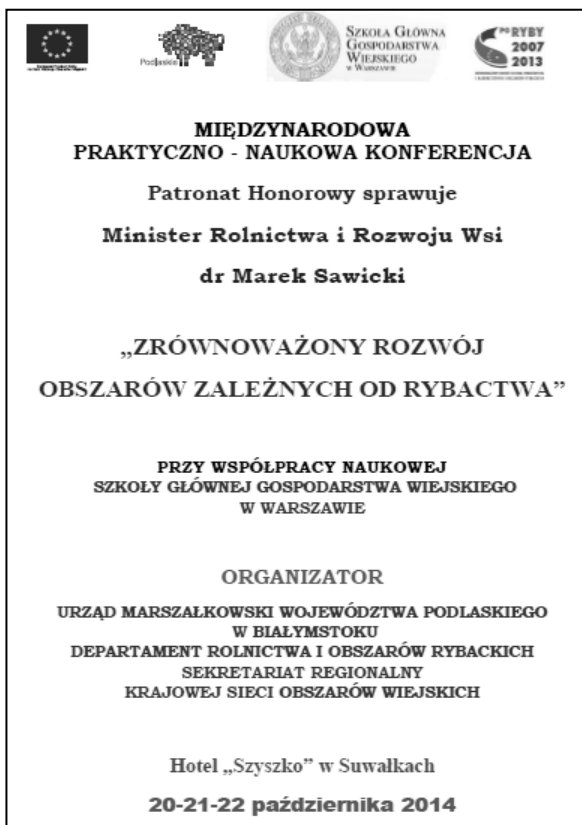
Międzynarodowa Praktyczno-Naukowa Konferencja „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”⁷

1. Organizacja i oficjalne rozpoczęcie konferencji

Konferencja naukowo – praktyczna była trzecim tego typu przedsięwzięciem organizowanym przez Departament Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku, PO RYBY 2007-2013 SR Województwa Podlaskiego. Konferencję zorganizowano pod honorowym patronatem dr Marka Sawickiego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Patronat sprawował Rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Konferencję przygotowano około 4 tygodni. Przygotowanie konferencji podzielono na dwa sektory przygotowań. W sektorze pierwszym przygotowującym przez dwie osoby skupiono uwagę na zaproszeniach dla kadry naukowej i przedstawicieli instytucji branżowych, zaś w sektorze drugim kilka osób przygotowywało zaproszenia dla przedstawicieli władz samorządowych i innych instytucji zaproszonych na część konferencji poświęconą działaniom zrealizowanym w ramach PO RYBY 2007-2013. Program szczegółowy (fot. 6) ze streszczeniami wystąpień w formie broszury, materiały promocyjne i próbki produktów

⁷ Kozłowska D., Program i sprawozdanie z konferencji „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa” listopad 2014.

Fot. 6. Okładka programu
Źródło: opracowanie własne.

beneficjentów osi IV PO Ryby. Wygłoszono prezentacje MRiRW i LGR⁸ i podsumowano aktualny okres programowania PO Ryby.

3. Praktyczność konferencji

Dobór miejsca konferencji, podobnie jak w przypadku poprzednich przedsięwzięć miał na celu wybór najtańszej i najlepszej oferty. W tym przypadku kierowano się założeniami i działaniami programu PO RYBY i LGR. Zapytania ofertowe wysłano do obiektów usytuowanych na obszarze objętym tym programem, czyli na obszarze północno – wschodniej Polski. Jak wynika z badań geograficzno – społecznych obszar ten jest bardzo atrakcyjny z uwagi na niespotykane w tej skali w innych regionach Polski bogactwo jezior i rzek oraz różnorodność krajobrazową, historyczną i kulturową (Rudnicki, Męczekalski, Dubownik 2015). Dobór miejsca konferencji pozwalał na prezentację wybranych zrealizowanych projektów „twardych” z programu PO RYBY na terenie działania LGR spośród 137 przedsięwzięć zrealizowanych przez LGR. W programie zaprojektowano wizytę studyjną, podczas której zaprezentowano m.in. Ośrodek Zarybieniowy PZW w

regionalnych wręczano przed rozpoczęciem konferencji. Uczestnicy otrzymali identyfikatory i pakiet informacyjny.

Konferencję, w imieniu Wicemarszałka Województwa Podlaskiego rozpoczęła Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Obszarów Rybackich – mgr Ewa Kulikowska. Wicemarszałek oficjalnie otworzył kolejną część konferencji poświęconą samorządowcom. Wykład inauguracyjny dotyczył problemów kształcenia w zakresie rybactwa w Polsce.

2. Program konferencji

Konferencję podzielono cztery panele dotyczące kształcenia, konkurencyjności w obszarze rybactwa, wartości produktów rybactwa, ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego na obszarach rybackich (tab. 3). W godzinach popołudniowych dnia drugiego konferencji powitano zaproszonych

⁸ Lokalna Grupa Rybacka.

Gawrych Rudzie, Izbę Pamięci Jaćwingów w Szurpiłach i Pokamedulski Klasztor na Wigrach.

Wizyta studyjna obejmowała nielicznych uczestników konferencji, szczególnie tych, którzy byli prelegentami podczas konferencji naukowej (do 40 osób).

4. Uczestnicy konferencji (fot. 7, 8)

W konferencji uczestniczyło około 170 osób reprezentujących dwa państwa. Zgodnie z programem zarejestrowano 25 wystąpień. Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele: uczelni wyższych, władz samorządowych, instytucji branżowych związanych z rolnictwem.

Prelegenci reprezentowali 9 uczelni krajowych: Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie; Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie; Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie; Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku; Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej; Akademię Humanistyczną im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku;

W konferencji wzięli udział pracownicy naukowcy 1 uczelni zagranicznej: Poleski Państwowy Uniwersytet, Pińsk, Republika Białoruś.

Przedstawiciele 7 branżowych instytucji związanych ściśle z rolnictwem reprezentowali: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego; Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – SR WP; Suwalska Izba Rolniczo – Turystyczna; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddział w Łomży; Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie; Podlaska Izba Rolnicza; Białostockie Muzeum Wsi (nie uwzględniono władz samorządowych z województwa podlaskiego).

Łącznie w konferencji uczestniczyli przedstawiciele 17 jednostek związanych z obszarami rybackimi, rolnictwem, turystyką wiejską i rekreacją. Do odrębnej grupy można zaliczyć samorządowców zaproszonych na drugi dzień konferencji.

5. Informacja i promocja

Informacja o konferencji pojawiła się m.in. na stronach internetowych i w mediach regionalnych:

- a) informacja główna i sprawozdawcza; www.wrotapodlasia.pl,
- b) informacja pokonferencyjna na stronie Podlaskiej Izby Rolniczej <http://www.piol.pl/index.php/aktualnosci/archiwum/2014/listopad/1066-zrownowazony-rozwoj-obszarow-zaleznych-od-rybactwa>,

c) TVP Białystok zaprezentowało także wydarzenie o konferencji w Obiektywie TVP Białystok.

6. Efekty współpracy wynikające ze zrealizowanej konferencji

Po około 1 roku od zorganizowanej konferencji można określić wymierne efekty tego przedsięwzięcia bezpośrednio lub pośrednio związane z realizowanym przedsięwzięciem:

- a) nagrodzenie najlepszych samorządowców podczas podsumowania PO Ryby;
- b) podpisanie umowy o współpracy między Suwalską Izbą Rolniczo – Turystyczną, a Grodzieńskim Stowarzyszeniem Dwory Grodzieńszczyzny;
- c) zrealizowanie wyjazdów studyjnych uczniów szkół rolniczych do SGGW (tab. 3).

Fot. 7. Samorządowcy na konferencji

Źródło: zasoby własne.

Fot. 8. Prelegentka konferencji

Źródło: zasoby własne.

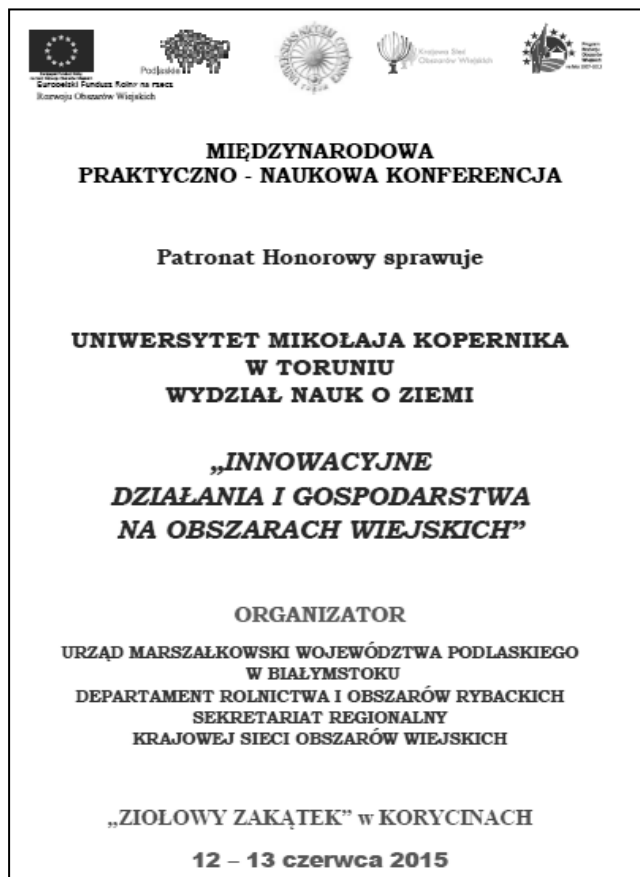
Tab. 3. Charakterystyka konferencji „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”

Typ konferencji	Międzynarodowa Praktyczno – Naukowa Konferencja		
Nazwa, termin i czas trwania konferencji	Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa 20-21-22 października 2014 (3 dni)		
PATRONAT	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi		
	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie		
Finansowanie	PO RYBY 2007-2013 SR Województwa Podlaskiego		
Liczba uczestników i wystąpień	ok. 170 osób Łącznie 25 wystąpień (13 naukowych; 12 branżowych)		
Przygotowanie konferencji:	4 tygodnie		
Uczestnicy konferencji	Polska /Warszawa, Białystok, Poznań, Pułtusk, Suwałki, Lublin, Biała Podlaska, Olsztyn/; Białoruś /Pińsk/		
Zajęcia praktyczne – prelekcje w terenie	Wyjazd studyjny: Prezentacja wybranych operacji zrealizowanych w ramach PO RYBY 2007-2013 na terenie funkcjonowania lokalnej grupy rybackiej		
Podział konferencji na sekcje (panele)			
Zatrudnienie osób związanych z obszarem rybactwa	Wzmocnienie konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa	Wartość produktów rybactwa i rozwój usług na społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa	Ochrona środowiska, dziedzictwa przyrodniczego na obszarach rybackich jako uatrakcyjnienie i przywrócenie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa
Efekty realizowane (zrealizowane po konferencji)			
Liczba umów międzyuczelnianych zawartych poprzez działania na konferencji	----		
Liczba umów branżowych zawartych z uczelnią główną organizującą	----		
Inne formy współpracy	----		
a/ wsparcie naukowe, umowy o pracę	----		
b/współpraca z instytucjami branżowymi /zawarcie umów/	Nagrodzenie najlepszych samorządowców Współpraca Suwalskiej Izby Rolniczo – Turystycznej i Grodzieńskiego Stowarzyszenia Dwory Grodzieńszczyzny		
d/ staże naukowe pracowników naukowych	----		
e/ wymiany studenckie	Organizacja wyjazdów studyjnych uczniów szkół rolniczych z woj. Podlaskiego do SGGW		
Publikacja – monografia	Pozyskane środki finansowe na publikację monografii w Goniądzu zostały przeniesione także na tą konferencję.		

Źródło: opracowanie własne.

Międzynarodowa Praktyczno-Naukowa Konferencja „Innowacyjne działania i gospodarstwa na obszarach wiejskich”⁹

1. Organizacja i oficjalne rozpoczęcie konferencji

Fot. 9. Okładka programu
Źródło: opracowanie własne.

Konferencja naukowo – praktyczna była czwartym tego typu przedsięwzięciem organizowanym przez Departament Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku, KSOW Sekretariat Regionalny Województwa Podlaskiego (fot. 9). Konferencję zorganizowano pod honorowym patronatem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Była to też druga konferencja organizowana w Ziołowym Zakątku w Korycinach. Wybór miejsca była zasadny z uwagi na położenie obiektu na obszarach wiejskich. Ostatnie przeprowadzone w Polsce badania wykazały, że istnieje pewna konkurencyjność organizacji

spotkań konferencyjnych na obszarach wiejskich, a wśród czynników

konkurencyjnych można wyróżnić: krajobraz, lokalizacja obiektu i żywność (Majewski 2014).

Zgodnie z celem i założeniami konferencji współorganizatorzy zrealizowali projekt integrujący środowisko praktyczne ze środowiskiem naukowym. Wymieniono doświadczenia, informacje i przedstawiono badania w obszarze szeroko pojętej innowacyjności na obszarach wiejskich.

Organizując projekt konferencji współorganizatorzy wspólnie przygotowali pisma przewodnie do prezesów i dyrektorów organizacji rolniczych oraz dziekanów uczelni wyższych kształcących w szeroko pojętej tematyce związanej z rolnictwem oraz działalnością pozarolniczą na wsi. Przesłano zaproszenia do pracowników naukowo – dydaktycznych zajmujących się problematyką obszarów wiejskich. Zaproszenia zostały wysłane w formie elektronicznej, niektóre zaproszenia były wręczane osobiście. Przygotowano także zaproszenia gościom zagranicznym adresowane do rektorów uczelni i do konsulatów.

⁹ Kozłowska D., Program i sprawozdanie z konferencji „Innowacyjne gospodarstwa i działania na obszarach wiejskich, czerwiec 2015.

Zgłoszenia uczestnictwa były przyjmowane w formie elektronicznej i telefonicznej. Streszczenia referatów wystąpień przysyłano w formie elektronicznej.

Przed konferencją przygotowano skrócony oraz pełny program całego przedsięwzięcia w języku polskim i w języku rosyjskim. Szczegółowe programy wręczano w formie broszury podczas konferencji. Uczestnicy otrzymali pakiet informacyjny w specjalnie przygotowanych teczkach z nalepkami KSOW. Wszyscy uczestnicy otrzymali także identyfikatory. W widocznych miejscach umieszczono banery Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Konferencję przygotowywały dwie osoby zajmujące się pracą dydaktyczno – naukową i dwie osoby reprezentujące UMWP¹⁰. Przygotowania trwały ok. 7 tygodni. Przygotowano dwa komunikaty. Komunikat pierwszy zawierał ogólne informacje o konferencji. W komunikacie nr 2 – szczegółowym znalazły się 32 wystąpienia.

Konferencja była objęta honorowym patronatem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydziału Nauk o Ziemi, Katedry Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu.

Konferencję rozpoczął Wicemarszałek Województwa Podlaskiego i przedstawiciele agencji rolniczych, a także Kierownik Katedry Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu. Wykład inauguracyjny wygłoszony przez prof. dr hab. Romana Rudnickiego dotyczył analizy przestrzennej gospodarstw agroturystycznych w Polsce z uwzględnieniem oceny oddziaływania warunków zewnętrznych rolnictwa – przyrodniczych i poza przyrodniczych; wybranych cech wewnętrznych rolnictwa oraz funduszy wspólnej polityki rolnej – wsparcia środków PROW 2007-2013.

2. Program konferencji

Konferencję podzielono na cztery panele związane z gospodarstwami rybackimi, agroturystycznymi, ekoturystycznymi. Podjęto tematykę organizacji i zachowania tradycji na obszarach wiejskich oraz zdrowia i bezpieczeństwa na wsi.

Po prezentowanych panelach dokonano podsumowania i prowadzono dyskusję. Ostatnim wydarzeniem podczas konferencji było wspólne podsumowanie przedsięwzięcia.

3. Praktyczność konferencji

Dzień drugi konferencji przeznaczono na przeprowadzenie zajęć terenowych. Właściciel obiektu zaprosił uczestników konferencji na prelekcję w terenie dotyczącą uprawy, przeznaczenia w lecznictwie i stosowania ziół; tłoczenia oleju. Omówiono działalność związaną z przygotowaniem ziół do sprzedaży, dystrybucją, a także pokazano szeroki wachlarz działalności gospodarstwa /uprawy ekologiczne,

¹⁰ Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego.

gospodarstwo agroturystyczne, zajęcia warsztatowe dla uczniów szkół na różnym poziomie kształcenia/.

4. Uczestnicy konferencji (fot. 10)

W konferencji uczestniczyło 40 osób. Wśród prelegentów byli przedstawiciele z Polski i zza granicy reprezentujący uczelnie wyższe, ośrodki naukowe i instytucje branżowe oraz inne jednostki związane z tematyką konferencji

Przedstawiciele 8 uczelni krajowych reprezentowali: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie; Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie; Uniwersytet Jagielloński; Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie; Politechnikę Białostocką, Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku i Europejską Szkołę Wyższą w Sopocie.

Przedstawiciele zagraniczni – 7 uczelni i innych organizacji związanych z edukacją: Państwowy Uniwersytet im. Janki Kupały w Grodnie; Grodzieński Państwowy Uniwersytet Rolniczy; Grodzieński Państwowy Uniwersytet Medyczny; Poleski Państwowy Uniwersytet w Pińsku; Biblioteka Naukowo – Techniczna w Grodnie; Grodzieńskie Regionalne Stowarzyszenie Dwory Grodzieńszczyzny oraz Szkolny Kompleks Pedagogiczny. Wierdomickie Przedszkole – Szkoła Średnia. Rejon Świsłocki.

Przedstawiciele 4 branżowych instytucji związanych ściśle z rolnictwem: Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego; Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – Sekretariat Regionalny Województwa Podlaskiego; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Przedstawiciele 7 innych jednostek uczestniczący w konferencji: Suwalska Izba Rolniczo – Turystyczna w Suwałkach; Firma Akwakultura Oddział w Olsztynie; Akademicki Związek Sportowy Zarząd Główny w Warszawie; Pogotowie Stomatologiczne w Białymstoku; Muzeum Okręgowe w Suwałkach; Białostockie Muzeum Wsi Oddział Muzeum Podlaskie; Ośrodek Edukacji Ekologicznej Muzeum Podlaskiego.

Łącznie konferencję reprezentowali przedstawiciele **26 jednostek** związanych z działalnością na obszarach wiejskich.

5. Informacja i promocja

Informacja o konferencji pojawiła się na www.wrotapodlasia.pl.

6. Efekty współpracy wynikające ze zrealizowanej konferencji

Efektom konferencji była wymiana doświadczeń między przedstawicielami instytucji branżowych i naukowych. Wstępnie omówiono ogólne warunki i zasady współpracy międzyuczelnianej instytucji krajowych i zagranicznych, a także współpracy instytucji branżowych. Wymieniono się praktykami stosowanymi w różnych regionach kraju i zagranicy w obszarze wielofunkcyjnej działalności na wsi. Przedstawiono badania związane z obszarami wiejskimi prowadzone w kraju i za granicą, także badania finansowane z projektów badawczych prowadzone w całej Polsce na obszarach wiejskich. Przedstawiono nowoczesne rozwiązania wykorzystywane w rolnictwie i w innej działalności na obszarach wiejskich. Omówiono plany perspektyw badań naukowych na obszarach wiejskich.

Wymierne efekty można przedstawić w punktach:

- a) umowa o współpracy naukowo dydaktycznej zawarta między Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, a Poleskim Państwowym Uniwersytetem w Pińsku;
- b) monografia naukowa, która była pośrednim efektem wystąpień naukowych podczas konferencji;

Deklaracje współpracy:

- a) chęć współpracy między Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, a Państwowym Uniwersytetem im. Janki Kupały w Grodnie;
- b) chęć współpracy między Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, a Państwowym Uniwersytetem Agrarnym w Grodnie;
- c) zaproszenia pracowników UMK Katedry Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu do odbycia staży naukowych;
- d) w planach jest włączenie Katedry Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu w projekt turystyczno – badawczy SIRT w Suwałkach (projekt w przygotowaniu);
- e) w planach jest współpraca z Suwalską Izbą Rolniczo – Turystyczną i Stowarzyszeniem Dwory Grodzieńszczyzny (tab. 4).

Tab. 4. Charakterystyka konferencji „Innowacyjne działania i gospodarstwa na obszarach wiejskich”

Typ konferencji	Międzynarodowa Praktyczno – Naukowa Konferencja		
Nazwa, termin i czas trwania konferencji	Innowacyjne działania i gospodarstwa na obszarach wiejskich 12-13 czerwca 2015 (2 dni)		
PATRONAT	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi		
	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Wydział Nauk o Ziemi Katedra Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu		
Finansowanie	KSOW SR/UM Województwa Podlaskiego		
Liczba uczestników i wystąpień	ok. 40 osób		
	Łącznie 32 wystąpienia (29 naukowych; 3 branżowe)		
Przygotowanie konferencji:	6-7 tygodnie		
Uczestnicy konferencji	Polska /Toruń, Warszawa, Białystok, Lublin, Sopot, , Suwałki, Olsztyn/; Białoruś /Grodno, Pińsk, Wierdomimcze/		
Zajęcia praktyczne – prelekcje w terenie	Nowoczesność w starej oprawie Dary Natury z degustacją ziół		
Podział konferencji na sekcje (panele)			
Gospodarstwa rybackie	Gospodarstwa i obszary agroturystyki i ekoturystyki	Organizacja i zachowanie tradycji na obszarach wiejskich	Zdrowie i bezpieczeństwo na obszarach wiejskich
Efekty realizowane (zrealizowane po konferencji)			
Liczba umów międzyuczelnianych zawartych poprzez działania na konferencji	Podpisano umowę o współpracy między Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, a Poleskim Państwowym Uniwersytetem w Pińsku Podjęto chęć współpracy jeszcze z 2 uczelniami: Państwowy Uniwersytet Grodzieński im. Janki Kupały Państwowy Uniwersytet Agrarny w Grodnie		
Liczba umów branżowych zawartych z uczelnią główną organizującą	W trakcie z: Suwalską Izbą Rolniczo – Turystyczną Stowarzyszeniem Dwory Grodzieńszczyzny		
Inne formy współpracy	W planach: włączenie Katedry Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu w projekt turystyczno – badawczy SIRT w Suwałkach (projekt w przygotowaniu)		
a/ wsparcie naukowe, umowy o pracę	----		
b/współpraca z instytucjami branżowymi /zawarcie umów/	----		
d/ staże naukowe pracowników naukowych	Zaproszenia na staże naukowe do Uniwersytetu w Pińsku i Uniwersytetu im. J. Kupały w Grodnie		
e/ wymiany studenckie	----		
Publikacja – monografia	Tak		

Źródło: opracowanie własne.

Fot. 10. Uczestnicy konferencji „Innowacyjne działania i gospodarstwa na obszarach wiejskich”

Źródło: zasoby własne.

Podsumowanie i wnioski

Zgodnie z problematyką, celem badań i zadaniami scharakteryzowano przedsięwzięcia i określono efekty współpracy wynikające z realizowanych działań. Analiza zorganizowanych konferencji pozwoliła odnaleźć odpowiedzi na pytania badawcze:

1. Tematyka konferencji obejmowała szeroko pojętą działalność rolniczą i pozarolniczą na obszarach wiejskich.
2. Czas przygotowanie konferencji oscylował od 3 do 7 tygodni: średnio 4,5 tygodnia.
3. Na każdej konferencji realizowano działania praktyczne: pokaz ogrodu botanicznego, uprawy ziół i ich stosowania, pokaz tłoczenia oleju, warsztaty zielarskie, warsztaty przygotowania produktów regionalnych, wyjazd studyjny – terenowy – prezentacja działań – inwestycji z PO RYBY.

4. Statystyka wystąpień.

„Turystyka, rekreacja i tradycje na obszarach wiejskich” to konferencja charakteryzująca się największą liczbą wystąpień prelegentów z referatami naukowymi i branżowymi (34 wystąpienia). W konferencji wzięli udział przedstawiciele pięciu państw reprezentujących 33 instytucje. Na tej konferencji było też najwięcej przedstawicieli instytucji krajowych naukowych (42%) w stosunku do reprezentantów pozostałych analizowanych konferencji.

Podczas konferencji „Wielofunkcyjna wieś...” program obejmował 76,92% wystąpień krajowych naukowych i najwięcej jednostek krajowych naukowych (53%), co jednocześnie stanowi największą ich liczbę w stosunku do innych analizowanych konferencji. Konferencja „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa” charakteryzowała się największą liczbą wystąpień krajowych branżowych (48%).

Konferencję „Innowacyjne działania i gospodarstwa na obszarach wiejskich” cechowała największa liczba wystąpień naukowych (91%), przy tym 45% stanowiły wystąpienia zagraniczne. Także uczestnicy reprezentowali największą liczbę instytucji zagranicznych (27%) w stosunku do innych analizowanych konferencji (tab. 5).

Podsumowując statystyczny aspekt konferencji, analiza materiałów pozwoliła stwierdzić, iż średnio podczas konferencji wygłaszano 30 referatów. Średnio 22,5% stanowiły wystąpienia branżowe, zaś naukowe stanowiły 77,5%. Średnio 70% wystąpień naukowych przedstawiali reprezentanci Polski, zaś wystąpień naukowych zagranicznych średnio było 30%. Średnia liczba instytucji reprezentowanych przez uczestników wyniosła ponad 25, przy tym krajowych naukowych średnio było 42%, zaś krajowych branżowych ponad 38%. Przedstawiciele instytucji zagranicznych naukowych i branżowych stanowili średnio 20%. W konferencjach średnio uczestniczyły 3 państwa: od 5 podczas pierwszej analizowanej konferencji po dwa państwa podczas dwóch ostatnich konferencji.

Tab. 5. Statystyka wystąpień konferencyjnych i uczestnictwa przedstawicieli organizacji krajowych i zagranicznych

Nazwa konferencji	Liczba wystąpień					Liczba jednostek				Liczba państw
	łącznie	branżowych	naukowych	krajowych naukowych	zagranicznych naukowych	łącznie	krajowych naukowych	krajowych branżowych	zagranicznych naukowych i branżowych	
1. Turystyka, rekreacja i tradycje na obszarach wiejskich	34	9	25	19	6	33	14	12	7	5
	100%	26,47%	73,53%	76,00%	24%	100%	42%	36%	21%	
2. Wielofunkcyjna wieś	29	3	26	20	6	25	12	8	5	3
	100%	10,34%	89,66%	76,92%	23,08%	100%	48%	32%	20%	
3. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa	25	12	13	10	3	17	9	7	1	2
	100%	48%	52%	77%	23%	100%	53%	41%	6%	
4. Innowacyjne działania i gospodarstwa na obszarach wiejskich	32	3	29	16	13	26	8	11	7	2
	100%	9%	91%	55%	45%	100%	31%	42%	27%	
Średnio	30	6,75	23,25	16,25	7	25,25	10,75	9,5	5	3
	100%	22,5%	77,5%	70%	30%	100%	42%	38%	20%	

Źródło: opracowanie własne.

5. Uczestnicy konferencji

Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele Polski, Białorusi, Rosji, Libanu, Mołdawii. W konferencjach głównie uczestniczyli przedstawiciele uczelni wyższych, a także Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, konsulatów, stowarzyszeń, LGR, ODR,

PIR, ARiMR, PROT, SIRT, ARR, PIPRiL czasopism rolniczych, TV regionalnej, stowarzyszeń agro, eko turystycznych, przedstawiciele urzędów wojewódzkich, marszałkowskich, wójtowie, burmistrzowie, eksperci produktów tradycyjnych, właściciele gospodarstw o szerokiej działalności rolniczej i pozarolniczej, pracownicy muzeów i ośrodków kultury oraz dziedzictwa narodowego.

6. Główne efekty współpracy można przedstawić w następujących działaniach:

- podpisanie umowy międzyuczelniane międzynarodowe z uczelniami na Białorusi;
- umowy między instytucjami branżowymi (stowarzyszenia, izby) i naukowymi;
- współpraca z Mołdawią – umowy branżowe, współpraca z ODR;
- staże naukowe; monografie naukowe;
- nawiązanie umów o pracę;
- oficjalne podziękowania, uznanie i statuetki za działalność na obszarach wiejskich.

Najlepsze efekty współpracy zauważono po konferencji z lipca 2014 i czerwca 2015. Jednak na efekty końcowe konferencji ostatniej należałoby poczekać około 1 roku, gdyż działania konferencyjne są dopiero na etapie realizacji. Założenie, że największe efekty przyniosła konferencja z lipca 2014 i przyniesie z czerwca 2015, na chwilę obecną potwierdzono.

Z podjętej analizy można wyciągnąć wnioski do praktyki:

1. Szczegółowy zbiór wytycznych (schemat, model) byłby narzędziem w organizacji konferencji przynoszącym wymierne efekty. Taki schemat pozwoliłby na podział obowiązków, a dzięki temu istniałaby personalna odpowiedzialność za wykonane działania.
2. Współpraca samorządów ze środowiskiem naukowym nie powinna ograniczać się na organizacji konferencji. Wzajemnie analizowane doświadczenia skutkowałyby wdrażaniem przemyślanych decyzji dla potrzeb społeczeństwa gospodarki.
3. Organizacja przedsięwzięć na obszarach wiejskich przyczynia się do promocji regionu i obiektów turystycznych, co jednocześnie przekłada się na rozwój turystyki przyjazdowej i ograniczenie sezonowości w turystyce i agroturystyce.

Literatura

- Baruk J., 2013, *Udział w konferencjach źródłem informacji dla rozwoju innowacji w organizacjach administracji publicznej*. Zeszyty Naukowe Organizacja i Zarządzanie, Nr z. 53, nr 1148, Wyd. Politechnika Łódzka, Łódź, s. 75-85.
[http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171241957?q=83637ba7-444d-4a28-a97a-c02e8f6eb8c6\\$13&qt=IN_PAGE](http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171241957?q=83637ba7-444d-4a28-a97a-c02e8f6eb8c6$13&qt=IN_PAGE).
- Berbeka, J., Borodako, K., Rudnicki, M., 2015, *Postrzeżenie innowacji w branży spotkań przez przedstawicieli krakowskich PCO*. Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula, (40/2015 Turystyka. Marketing miejsc-teraźniejszość czy przyszłość?), Warszawa, s. 5-17.
<http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-1359cc67-90fd-4447-aeec-000a82f6cd49>.
- Celuch K., 2015, *Międzynarodowy przemysł spotkań jako przykład działań na rzecz intensyfikacji wykorzystania przestrzeni turystycznej*. Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula, (40/2015 Turystyka. Marketing miejsc-teraźniejszość czy przyszłość?), Warszawa, s. 18-28.
<http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-aec524ea-761e-40bd-906d-736b79be9d7c>.
- Cieślikowski, K., 2014, *Ekonomiczne skutki spotkań* [w:] Grzegorzyc A., Majewski J., Wróblewski S. (red.) *Innowacje w przemyśle spotkań*, Zeszyty Naukowe 3, Wyd. Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa, s. 109-128.
http://wsp.pl/file/1261_755857735.pdf.
- Grzegorzyc A., 2014, *Badania rynku spotkań jako niezbędny czynnik efektywności* [w:] Grzegorzyc A., Majewski J., Wróblewski S. (red.) *Innowacje w przemyśle spotkań*, Zeszyty Naukowe 3, Wyd. Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa, s. 74-81.
http://wsp.pl/file/1261_789589538.pdf.
- Kalinowska-Żeleźnik, A., Sidorkiewicz, M., 2009, *Produkty turystyki biznesowej narzędziem komunikacji marketingowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. *Ekonomiczne Problemy Usług, Marketing przyszłości: Trendy. Strategie. Instrumenty*.

- Współczesne wyzwania komunikacji marketingowej*, Szczecin, s. 632-638.
<http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171359463>.
- Kopeć K., 2012, *Szczególne elementy popytu na usługi turystyki konferencyjnej*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Nr 84. Ekonomiczne Problemy Usług, Szczecin, s. 671-679.
[http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171264879?q=83637ba7-444d-4a28-a97a-c02e8f6eb8c6\\$10&qt=IN_PAGE](http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171264879?q=83637ba7-444d-4a28-a97a-c02e8f6eb8c6$10&qt=IN_PAGE)
- Kozłowska D., 2006, *Opis stanowiska pracy*, Podlaska kultura fizyczna. Wychowanie fizyczne – Sport – Turystyka i Rekreacja, Kwartalnik naukowy Nr 3 (10), Supraśl, s. 22 – 26.
- Kozłowska D., 2014, *Program i sprawozdanie z konferencji „Rekreacja, turystyka i tradycje na obszarach wiejskich”*, lipiec 2014.
- Kozłowska D., 2014, *Program konferencji „Wielofunkcyjna wieś – wymiana wiedzy oraz ocena polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich”*.
- Kozłowska D., 2014, *Program i sprawozdanie z konferencji „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”*.
- Kozłowska D., 2014, (red.) *Turystyka, rekreacja i tradycje na obszarach wiejskich*, Monografia naukowa, Dział Wydawnictw i Publikacji Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku, Białystok: 150. www.wswfit.com.pl/publikacje.
- Kozłowska D., 2015, *Program i sprawozdanie z konferencji „Innowacyjne gospodarstwa i działania na obszarach wiejskich*.
- Leszczyński G., Zieliński M., Zmyślony P., 2014, *Dzielenie się wiedzą a innowacje w branży spotkań – podejście sieciowe* [w:] Grzegorzczak A., Majewski J., Wróblewski S. (red.) *Innowacje w przemyśle spotkań*, Zeszyty Naukowe 3, Wyd. Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa, s. 46-59. http://wsp.pl/file/1261_425277683.pdf.
- Majewski J., 2014, *Uwarunkowania rozwoju przemysłu spotkań na obszarach wiejskich* [w:] Grzegorzczak A., Majewski J., Wróblewski S. (red.) *Innowacje w przemyśle spotkań*, Zeszyty Naukowe 3, Wyd. Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa, s. 60-72. http://wsp.pl/file/1261_737676143.pdf.
- Rudnicki R., Męczekalski M., Dubownik A., 2015, *Obręb geodezyjny jako jednostka przestrzenna badań geograficznoturystycznych – przykład powiatu suwalskiego* [w:] Młynarczyk Z., Zajadacz A., (red.) *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki*. Tom XV – Turystyka w badaniach geograficznych, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Seria Turystyka i Rekreacja – Studia i Prace nr 15, Poznań, s. 33-52.
<http://turystyka.amu.edu.pl/tomy/tir15.pdf>.
- Seweryn R., 2006, *Zachowania uczestników turystyki kongresowej (na podstawie wyników badań ruchu turystycznego w Krakowie)*. Zeszyty Naukowe Nr 704, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków, s. 37-55.
<http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000110777771>.
- Wróblewski S., 2013, *Wyzwania nowego wieku w turystyce biznesowej*, http://meetinginstitute.pl/images/uwagi_na_pieciolecie_pot.pdf.
- Wróblewski S. *Geneza turystyki biznesowej w Polsce. Próba syntezy*, http://meetinginstitute.pl/images/geneza_i_stan_turystyki_biznesowej_w_polsce.pdf.
- Wróblewski S., 2014, *Maksymalizacja efektów spotkań 30 zaleceń dla planistów i organizatorów konferencji (oraz kilka dodatkowych odnośnie kongresów i wielkich wydarzeń)*, Meeting Industry Institute, Warszawa. <http://meetinginstitute.pl/images/30-rad-dla-organizatora-efektywnych-spotkan-2014.pdf>.
- Wróblewski S., *Mierzenie efektów jako konieczny warunek spotkań nowej generacji* [w:] Grzegorzczak A., Majewski J., Wróblewski S. (red.) *Innowacje w przemyśle spotkań*, Zeszyty Naukowe 3, Wyd. Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa, s. 92-108.
http://wsp.pl/file/1261_328851263.pdf.
- Wróblewski S., *Oczekiwania wobec nauki w sytuacji dynamicznego rozwoju turystyki biznesowej w Polsce i na świecie*. http://meetinginstitute.pl/images/oczekiwania_wobec_nauki.pdf.

- Wróblewski S., 2014, (red.) *Stowarzyszenia profesjonalne w tworzeniu przemysłu spotkań w Polsce. Perspektywy rozwoju branży kongresów, konferencji i wydarzeń biznesowych w Polsce*. Materiały pokonferencyjne Meetings Week Poland, Warszawa 17-21 marca, Wyd. Stowarzyszenie „Konferencje i Kongresy w Polsce”, Warszawa 2014.
<https://docs.google.com/file/d/0BzcczyJPecX9N0FJSHh0M11KX00/edit?pli=1>.
- Wróblewski S., 2014, *Słownik pojęć dotyczących przemysłu spotkań*, Meeting Industry Institute, Warszawa 2014. <http://meetinginstitute.pl/images/slownik-pojec-Meeting-Industry-2014.pdf>.
- Wróblewski S., Wkład Polski w umacnianie konkurencyjności Europy na światowym rynku turystyki biznesowej, Warszawa.
http://meetinginstitute.pl/images/wklad_polakow_w_umacnianie.pdf.
- Vanneste M., 2014, *Toolbox – innowacyjne podejście do projektowania spotkań* Meeting Design Institute, [w:] Grzegorzczak A., Majewski J., Wróblewski S., (red.), *Innowacje w przemyśle spotkań*, Zeszyty Naukowe 3/2014 Wyd. Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa, s. 145-160. http://www.wsp.pl/file/1261_494947872.pdf.
- Inne źródła wykorzystane do charakterystyki i opisu efektów konferencji
www.arr.gov.pl
www.bialystok.tvp.pl Program: *Tym żyje wieś*. Na antenie: 11.10.2014: 18:47
www.konsulat.moldawia.bialystok.pl;
www.piol.pl;
www.radio.bialystok.pl;
www.sggw.pl;
www.umk.pl;
www.up.pl;
www.wrotapodlasia.pl;
www.wswfit.com.pl